

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ АҚПАРАТ МИНИСТРЛІГІ

Құрманғазы атындағы Қазақ ұлттық
КОНСЕРВАТОРИЯСЫ
Қазақстанның музыкалық мектебі

Өтепберген ХАМЗАҰЛЫ
Ерсайын БАСЫҚАРА
Зәмзәгүл ІЗМҰРАТОВА

ДОМБЫРА-БАС **ҮЙРЕНУ МЕКТЕБІ**

Алматы 2025

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ АҚПАРАТ МИНИСТРЛІГІ
ҚҰРМАНҒАЗЫ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ КОНСЕРВАТОРИЯСЫ

*Өтепберген Хамзаұлы
Ерсайын Басықара
Зәмзәгүл Ізмұратова*

**ДОМБЫРА-БАС
ҮЙРЕНУ
МЕКТЕБІ**

Алматы 2025

ӘОЖ 78(075)

КБЖ 85.31я7

X18

*Қазақстан Республикасының Мәдениет және ақпарат министрлігі
Құрманғазы атындағы Қазақ ұлттық консерваториясының
ғылыми кеңесінде бекітілді*

Пікір жазғандар:

Жайымов А. Т. – Астана қаласы әкімдігінің Е.Рахмадиев атындағы Мемлекеттік академиялық филармониясы, қазақ оркестрінің көркемдік жетекшісі және Бас дирижері. ҚР еңбек сіңірген қайраткері, «Парасат» орденінің иегері, профессор.

Тоқжанов Т. Т. – Құрманғазы атындағы Қазақ ұлттық консерваториясы, Халық музыкасы факультетінің деканы. ҚР Мәдениет қайраткері.

Хамзин Н. Қ. – Ұлытау облысты, Тайжан Қалмағамбетов атындағы филармониясының көркемдік жетекшісі. ҚР еңбек сіңірген қайраткері.

Хамзаұлы Ө., Басықара Е., Измұратова З.

X18 Домбыра-бас үйрену мектебі. - Алматы: Құрманғазы атындағы Қазақ ұлттық консерваториясы, 2025. 192-бет.

ISBN 978-601-384-150-2

Бұл кітап – домбыра-бас аспабына арналған алғашқы үйрену мектебі. Авторлар бүкіл білімдері мен тәжірибелерін осы оқулыққа толық жинап, лайықтап, құрастырды.

Осы ұсынылып отырған еңбек республиканың музыка мектептері мен колледждеріне, сол сияқты жоғарғы оқу орындарына өте қажет оқу құралы болады деген ойдамыз және болашақта оқушылар мен студенттердің жалпы музыкант-орындаушылардың репертуарларын кеңейту үшін өте қажет кітап болады деп сенеміз.

ӘОЖ 78(075)

КБЖ 85.31я7

ISBN 978-601-384-150-2

©Хамзаұлы Ө., Басықара Е., Измұратова З., 2025

© Құрманғазы атындағы Қазақ ұлттық консерваториясы, 2025

МАЗМҰНЫ

КІРІСПЕ.....	3
ӘДІСТЕМЕЛІК БӨЛІМДЕР	
БІРІНШІ БӨЛІМ	
Аспаппен отыру.....	4
Оң қол қойылымы.....	
Сол қолдың қойылымы.....	5
Домбыра-бас аспабының бұрауы.....	6
Тиек.....	
Ішектердің бойындағы дыбыстардың нотамен жазылуы.....	7
Ноталардың ұзақтығы.....	8
Кілттер.....	
Метр. Ритм. Такт.....	9
Тактілік өлшемдер түрлері. Қарапайым өлшемдер.....	10
Екпін (темп)	
Саусақтардың белгіленуі.....	11
Тремоло.....	
Тремолоға дағдыланудың жолдары.....	12
Альтерация белгілері.....	13
Шолақ такт (затакт)	14
Нүктелі нота.....	16
Пауза (үзіліс)	17
Лига (Легато)	18
Реприза.....	19
Интервалдар.....	
ЕКІНШІ БӨЛІМ	
Позиция.....	21
Аппликатура.....	
Бірінші позиция.....	
Гамма және арпеджио.....	
Мажорлық гаммалар.....	22
Қағыстар. Алма-кезек қағыстар.....	23
Минорлық гаммалар.....	24
Вольта.....	25
Фермата.....	26
Динамикалық белгілер.....	
Акцент.....	27
Күрделі тактілік өлшемдер.....	28
Ширектік және сегіздік нүктелі ноталар. Есептелінуі мен қағыстары.....	29
Қос қағыстар.....	
Қысқа ноталарды орындау тәсілі.....	30
Диатоникалық және хроматикалық жарты, бүтін тондар. Хроматикалық гамма.....	
Синкопа.....	31
Ырғақтың түрлері. Пуктирлік және триольдік ырғақтар.....	32
Стаккато (үзіп тарту)	33
Жарты позиция.....	
Қарсы қағыс.....	34
Позициялар.....	

Форшлаг	35
Мордент	36
Группетто	37
Трель	38
Портаменто	39
Флажолеттер	41
Фраза	

НОТАЛЫҚ БӨЛІМДЕР

ЭТЮДТЕР

Г.Тихомиров Этюд	42
Е.Гнесина Этюд	43
К.Төлен Этюд	44
Е.Басыкара Этюд-жаңылтпаш	45
О.Шевчик Этюд	46
Ю.Шишаков Этюд	50
Ө.Хамзаұлы Этюд	53
Ю.Блинов Этюд	

ҚАЗАҚСТАН КОМПОЗИТОРЛАРЫНЫҢ ШЫҒАРМАЛАРЫ

Мұхит Мералыұлы «Айнамкөз»	55
Халық әні «Тілеуқабак»	56
А.Жұбанов №4 «Тәжік биі»	59
Л.Хамиди «Қазақ полькасы»	62
М.Төлебаев «Поэма»	66
Н.Тілендиев «Парыз»	72
К.Күмісбеков «Поэма»	80
М.Әубәкіров «Бала гүлім»	86
А.Жайымов «Балдәурен» (II бөлім)	89
Ә.Қазақбаев «Аңыз қыз»	93
А.Құдайбергенов «Аяулы ана»	101

ШЕТЕЛ КОМПОЗИТОРЛАРЫНЫҢ ШЫҒАРМАЛАРЫ

Н.Римский-Корсаков «Үнді қонағының әні»	106
П.Булахов «Гори, гори, моя звезда»	109
А.Бабаджанян «Ноктюрн»	114
А.Цыганков «Скерцо» (Балалар сюитасынан)	118
А.Арутюнян «Экспромпт»	125
И.Тамарин «Суламифь»	133
К.Глюк «Әуен»	138
Ф.Шуберт «Рондо»	141
Э.Григ «Тау патшасының үнгірінде»	146
Э.Меццакапо «Мұң» (Романс)	152
В.Марчелло «Соната» (I, II бөлімдер)	157
Ф.Зейц №5 «Концерт» си минор (I бөлім)	161
О.Ридинг «Концерт» си минор (II, III бөлімдер)	167
Ж.Б.Сенайе «Соната» (I, II, III, IV бөлімдер)	176

Өтепберген Хамзаұлы
Ерсайын Басықара
Зәмзәгүл Ізмұратова

ДОМБЫРА-БАС ҮЙРЕНУ МЕКТЕБІ

Жауапты редактор – Е. Басықара
Музыкалық редактор – А. Құдайбергенов
Ноталарды терген және беттеген – А. Құдайбергенов
Мұқаба дизайны – Н. Хасанова

Пішіні 70x100 1/8.
Көлемі 21,5 баспа табак
Таралымы 500 дана.
Құрманғазы атындағы Қазақ ұлттық консерваториясы,
Алматы қаласы, Абылайхан даңғылы, 86